

Συνέντευξη με τη δρ. Ρεγγίνα Μαντανίκα, επισκέπτρια ερευνήτρια και κάτοχο της υποτροφίας Νεοελληνικών Σπουδών Μαριλένας Λασκαρίδη στο Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ

(Οκτώβριος 2025- Φεβρουάριος 2026)

1. Θα μπορούσατε να μας πείτε λίγα λόγια για το ερευνητικό έργο που πραγματοποιήσατε κατά τη διάρκεια της ερευνητικής υποτροφίας Μαριλένας Λασκαρίδη στο Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ;

Κατά τη διάρκεια της υποτροφίας μου εδώ, εργάστηκα σε δύο αλληλένδετους ερευνητικούς άξονες. Ο πρώτος ήταν η προετοιμασία μιας σύντομης μονογραφίας για την Ελευσίνα, που προσεγγίζει την αποβιομηχάνιση όχι ως γραμμική διαδικασία παρακμής, αλλά ως μια πολυεπίπεδη και συνεχιζόμενη μετασχηματιστική διαδικασία. Μια διαδικασία που διαμορφώνεται από αλληλοεπικαλυπτόμενες εμπειρίες εκβιομηχάνισης και αποβιομηχάνισης νέων μορφών παραγωγής και χωρικής αναδιοργάνωσης. Μέσα από τη διερεύνηση των λέξεων που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν τη βιομηχανική παρακμή και τον μετασχηματισμό στο ελληνικό πλαίσιο, το έργο εντάσσει την Ελευσίνα σε ευρύτερες συζητήσεις για την αποβιομηχάνιση και τη βιομηχανική κουλτούρα, με ιδιαίτερη έμφαση στη βιομηχανική μνήμη, την αναπαράσταση και τις πολιτισμικές σημασίες που αποδίδονται στα μεταβιομηχανικά τοπία. Παράλληλα, αμφισβητεί τις ευρωκεντρικές παραδοχές που είναι ενσωματωμένες στις κυρίαρχες θεωρίες της αποβιομηχάνισης. Ο δεύτερος άξονας, που συνδέεται άμεσα με τον πρώτο, ήταν η ανάπτυξη ιδεών για μια πρόταση μεταδιδακτορικής υποτροφίας Marie Curie, η οποία ευελπιστώ να φιλοξενηθεί στο Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ. Αντλώντας από προηγούμενη συλλογική ερευνητική δουλειά στην Ελευσίνα, το προτεινόμενο ερευνητικό έργο στοχεύει να επεκτείνει την έρευνα και σε άλλες ελληνικές πόλεις-λιμάνια με αντίστοιχες εμπειρίες εκβιομηχάνισης και αποβιομηχάνισης, όπως η Πάτρα και ο Βόλος, και, ενδεχομένως, και σε περιοχές της Ισπανίας και του Μαρόκου. Ο στόχος είναι η διερεύνηση και άλλων μεταβιομηχανικών ιστοριών που εντάσσονται στον μεσογειακό χώρο και με τον τρόπο αυτό, η ανάπτυξη ενός ευρύτερου συγκριτικού πλαισίου για τη σκέψη γύρω από τον βιομηχανικό μετασχηματισμό, τα πολιτισμικά φαντασιακά και το μεταβιομηχανικό παρόν και μέλλον.

2. Πώς συνδέεται η έρευνά σας με τις Νεοελληνικές Σπουδές και πώς βλέπετε τη σχέση σας με το πεδίο αυτό;

Η έρευνά μου συνδέεται με τις Νεοελληνικές Σπουδές μέσα από την ενασχόλησή της με τη σύγχρονη Ελλάδα ως τόπο σκέψης γύρω από ζητήματα βιομηχανικής κουλτούρας, μνήμης και χωρικού μετασχηματισμού. Η εργασία μου έχει συνάφεια με τις Νεοελληνικές Σπουδές, νοούμενες ευρύτερα ως διεπιστημονικό πεδίο που συνδυάζει ανθρωπολογία, ιστορία, πολιτισμό, πολιτική και κριτική θεωρία, ενώ παράλληλα συνδέεται με τον ευρύτερο μεσογειακό χώρο με τον οποίο συνδέεται το Τμήμα Νεοελληνικών σπουδών του Πανεπιστημίου του Άμστερνταμ. Βλέπω τη σχέση μου με το πεδίο ακριβώς στη συμβολή σε

αυτή τη διευρυμένη και εξωστρεφή κατανόηση των Νεοελληνικών Σπουδών - μια κατανόηση που περιλαμβάνει προοπτικές πολιτισμικών σπουδών, συγκριτικές μεσογειακές προσεγγίσεις και κριτικές παρεμβάσεις που εντάσσουν την Ελλάδα σε ευρύτερες περιφερειακές και παγκόσμιες συζητήσεις.

3. Ποια ήταν η εμπειρία σας από την ακαδημαϊκή κοινότητα στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Άμστερνταμ και ιδιαίτερα στο τμήμα και την έδρα Νεοελληνικών σπουδών του Πανεπιστημίου μας; Τι απολαύσατε περισσότερο κατά τη διάρκεια της παραμονής σας στο Άμστερνταμ;

Η ομάδα των Νεοελληνικών Σπουδών δημιουργεί μια ατμόσφαιρα που είναι αληθινά φιλόξενη και σε κάνει να συνδεθείς με το τμήμα και μετά το τέλος της υποτροφίας σου. Το ευρύτερο ακαδημαϊκό περιβάλλον του ASCA (Amsterdam School for Cultural Analysis) έγινε μια πραγματική πηγή έμπνευσης, ωθώντας με να ανοίξω την έρευνά μου σε διαφορετικά αναλυτικά πεδία και διεπιστημονικές συζητήσεις πέρα από αυτές στις οποίες συνήθως κινούμαι. Το flexi γραφείο στο κτίριο P.C. Hoofthuis, που σταδιακά μετατράπηκε σε ένα είδος μόνιμου γραφείου με την ομάδα του ASCA βοήθησε στη δημιουργία μιας μικρής κοινότητας - από εκείνα τα αυθόρμητα πράγματα που δεν τα σχεδιάζεις αλλά τελικά τα εκτιμάς βαθύτατα.

Η τοποθεσία του τμήματος στο κέντρο της πόλης είναι από μόνη της ένα πλεονέκτημα. Οι αυθόρμητες βόλτες στην Spuistraat, το πήγαινε-έλα στη νέα βιβλιοθήκη μέσα από την red light district - σε τραβά μέσα στην πόλη και στην πολυεπίπεδη ιστορία της με τον πιο φυσικό τρόπο.

Αλλά αυτό που θα κρατήσω περισσότερο είναι οι άνθρωποι. Η ομάδα των Νεοελληνικών Σπουδών και το [ASCA Crisis, Critique and Futurity Reading Group](#) - μια ερευνητική κοινότητα που αναπτύχθηκε μέσα από την ομάδα των Νεοελληνικών και περιλαμβάνει προηγούμενους και νυν κατόχους των υποτροφιών Λασκαρίδη, υποψήφιους διδάκτορες, καθώς και νέους αλλά και έμπειρους ερευνητές, με έδρα την Ολλανδία και άλλες χώρες, ήταν κάτι που ένιωσα αληθινά ιδιαίτερο. Η υβριδική κοινότητα των "Omsterdommers" βρίσκεται κάπου ανάμεσα σε μια ομάδα συναδέλφων και μια παρέα. Η γνωριμία μου με τη Μαρία Μπολέτση είναι η αρχή αυτού που ήδη αισθάνομαι ότι θα είναι ένας ισχυρός δεσμός: η Τατιάνα Μαρκάκη, η Εύα Φωτιάδη, η Δέσποινα Μωυσιάδου, ο Carl Mauzy - άνθρωποι που έκαναν όλη την εμπειρία να είναι ακόμα πιο ιδιαίτερη. Και ο Γιώργος-Ευγένιος Δουλιάκας, με τις βόλτες και τις ιδιαίτερες ξεναγήσεις του στο Λέιντεν και αλλού, που έφερε στο προσκήνιο ένα υπέροχο ευρύτερο δίκτυο. Τέλος, σημαντική ήταν και η γνωριμία μου με την Αμάντα Kubic - την έτερη υπότροφο Λασκαρίδη, με την οποία συνυπήρξαμε για σύντομο χρονικό διάστημα. Η σύνδεση με την ομάδα, το ASCA και την πόλη που βίωσα, σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα, ήταν κάτι που αληθινά δεν το περίμενα!

4. Ποιο θεωρείτε ότι είναι το σημαντικότερο αποτέλεσμα ή το βασικό όφελος από την περίοδο της υποτροφίας σας και πώς πιστεύετε ότι η υποτροφία συνέβαλε στα μελλοντικά σας σχέδια; Θα επιστρέφατε στο Άμστερνταμ στο μέλλον;

Η υποτροφία μού έδωσε την ευκαιρία να γνωρίσω τη δουλειά συναδέλφων στο τμήμα και, πέρα από αυτό, με τρόπους που εμπλούτισαν αληθινά την ερευνητική πρόταση που δουλεύω αυτήν τη στιγμή. Σε ό,τι αφορά τα συγκεκριμένα επόμενα βήματα, ετοιμάζω μια αίτηση μεταδιδακτορικής υποτροφίας Marie Curie που θα ήθελα πολύ να φιλοξενηθεί στην έδρα Μαριλένας Λασκαρίδη και το Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών και ευρύτερα στην ASCA, ενδεχομένως και σε συνεργασία με το Τμήμα Κοινωνικής και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας του VU Amsterdam και/ή το Τμήμα Ιστορίας του Πανεπιστημίου της Ουτρέχτης. Η υποτροφία ήταν καθοριστική καθώς μου έδωσε μια πραγματική αίσθηση του ερευνητικού τοπίου εδώ και των συνεργασιών που θα ήθελα να αναπτύξω μέσα σε αυτό.

Παράλληλα με το Marie Curie, σχεδιάζω επίσης να υποβάλω αιτήσεις για μικρότερες υποτροφίες με συγκεκριμένο στόχο να περάσω περισσότερο χρόνο στο τμήμα. Ελπίζω πολύ να επιστρέψω, και όχι μόνο μια φορά! Πέρα από την έρευνα, υπάρχει εδώ μια κοινότητα - μια διευρυμένη ομάδα ανθρώπων στην οποία θέλω να επιστρέψω.

5. Τι συμβουλή θα δίνετε σε μελλοντικούς υποψηφίους για τις ερευνητικές υποτροφίες Λασκαρίδη;

Η συγκεκριμένη υποτροφία είναι ένα πολύ ιδιαίτερο διάλειμμα. Σου δίνει τον χώρο για να σκεφτείς και να επανασυνδεθείς με την έρευνά σου και να χτίσεις σχέσεις που ξεπερνούν κατά πολύ τα όρια της υποτροφίας. Η κοινότητα που θα βρεις εδώ είναι αληθινά εμπνευστική. Η συμβουλή που θα έδινα είναι ελάτε με ανοιχτή ατζέντα και μπορεί να εκπλαγείτε θετικά, με την ομάδα, τις συζητήσεις, τα σεμινάρια, την πόλη και τους ανθρώπους!